

Erdem Taşdelen ve algı perspektifleri

BENLİK SUNUMLARINA MİZAH DİLİYLE YAKLAŞAN ERDEM TAŞDELEN'İN ÇALIŞMALARI KENDİLİK ALGIMIZA YENİ PERSPEKTİFLER KAZANDIRIYOR. TORONTO'DA YAŞAYAN SANATÇI, 2016 YILINDA CANADA COUNCIL FOR THE ARTS VAKFI TARAFINDAN GÖRSEL SANATLAR ALANINDA JOSEPH S. STAUFFER ÖDÜLÜNE, 2014 YILINDA ISE HNATYSHYN FOUNDATION TARAFINDAN CHARLES PACHTER YÜKSELEN SANATÇI ÖDÜLÜNE LAYIK GÖRÜLDÜ. ÇALIŞMALARINA YÖNELİK KRİTİKLER FINANCIAL TIMES, ARTFORUM VE ARTASIAPACIFIC VE BENZERİ YAYINLARDA YER ALDI. PROJELERİ TORONTO ARTS COUNCIL, BRITISH COLUMBIA ARTS COUNCIL, ROYAL COLLEGE OF ART IN STOCKHOLM GİBİ KURUMLAR TARAFINDAN FONLANDI.

RÖPORTAJ: BÜŞRA HASBOYACI

Sanatınızın alamet-i fârikası nedir?

Doğrusunu isterseniz işlerimi belirli çerçeveler içerisine oturtup kategorize etmekte zorlanıyorum. Güncel sanatla uğraşmayı seçmemin temel sebeplerinden biri bu alanın ilgi duyduğum başka disiplinlere amatör bir yaklaşımla dokunabilmeme olanak vermesi, tek bir şey seçip onun üzerine uzmanlaşmak yerine ilgimi yatay olarak pek çok yere dağıtabilme özgürlüğü sağlaması. Dolayısıyla proje bazı çalışıyorum ve işlerim hem kullandığım araçlar bakımından hem de kavramsal olarak çeşitlilik gösteriyor. Son birkaç senedir ürettiklerime bakınca çok da planlı olmadan şöyle bir metodolojiye kaydığımı gözlemliyorum: Bir şekilde tarihin bir döneminde gerçekleşmiş bir olay veya üretilmiş bir eserle karşılaşıyorum ve bugün beni etkileyen sosyal bir meseleyi yorumlamakta faydalı olabileceği dürtüsüyle o şeyi araştırarak yarı kurgusal bir anlatıya dönüştürüyorum. Bu anlatıyı da izleyiciye yerleştirme, video, heykel ve fotoğraf gibi çeşitli mecralar üzerinden aktarıyorum. İzleyici baktığında direkt olarak görse de görmese de projelerimin hepsinin ortak özelliği üretimlerinin metin üzerinden gelişmiş olması.

Çoklu benlik stratejilerinin komedyası niteliğindeki çalışmalarınız insani varoluş biçimlerini kadrja alıyor. Gündelik hayattaki benlik sunumlarını demistifiye etme fikrinin teorik bir açıklaması var mı sizin için?

Sorudaki “demistifiye” kelimesini esrarengiz veya karmaşık gibi görünen bir şeyin üzerindeki sis perdesini aralamak, onu daha basit biçimde ifade etmek veya berraklaştırmak olarak algılasak, benim yapmaya çalıştığım şeyi bu kavram üzerinden okuyabiliriz. Aslında çok da teorik bir yerden yaklaşmıyorum. İçinde bulunduğum ortamlardaki davranışları anlamlandırmaya çalışıyorum ve işlerimde bunları mecazi kurgular üzerinden yorumluyorum. İnsanların öğrenilmiş davranış biçimlerine sorgusuz sualsiz sıkı sıkıya bağlılığını gözlemlemek beni hep şaşırtıyor. Biz nasıl bu noktaya geldik? Niye böyle davranıyoruz? Böyle davranmak kaderimiz mi? Eğer değilse bu davranış biçimlerini nereden öğrendik? Başka biçimlerde davranmayı da öğrenebilir miyiz? Kimliğimizin temel taşları olarak gördüğümüz şeyleri acaba içinde bulunduğumuz şartlar mı şekillendirdi? Eğer öyleyse hayatta bize biçilmiş rolleri mi oynuyoruz? Bu rolleri daha yaratıcı biçimlerde oynayabilir miyiz? Benlik kavramına bu sorularla yaklaşırsak belki de kendimizi çok ciddiye almamayı öğreniriz diye umuyorum.

Psikiyatride çoklu kişilik bölünmesi/bozukluğu olarak tanımlanan bir durumu sanatsal bir ifadeyle normalize ediyorsunuz. Burada “normal” tanımına bir itiraz var mı?

Elbette var. Düşünsenize, istatistiksel bilgilerin 19. yüzyılda yaygınlaşmasından önce insanlar herhalde “Ben normal miyim?” sorusunu sormuyordu, çünkü ellerinde neyin normal sayılabilecek kadar yaygın olduğuna dair doğru düzgün veri yoktu. Norm dediğimiz şey çoğunluğun ortak olarak sahip olduğu özellik veya eylem biçimi,

“The Curtain Sweeps Down”, 2017. Karışık teknik yerleştirme. Fotoğraf: Michel Brunelle.

ama gelin görün ki norm kavramından normal kavramını üretirken de ikiye bölünmüştük. Örneğin; bir yerde çoğu insan sokağa çöp atıyorsa bu oranın normudur denebilir, ama normal olan davranış bu demeyiz. Bence konu kimliklerin çok katmanlı olmasına gelince de norm ve normal arasındaki bu ikilemi yaşıyoruz. Aslında hepimiz hayatla baş edebilmek için farklı ortamlarda farklı kimliklere bürünüyoruz, ama çoğu insan bunların arasından toplumun en “normal” kabul edebileceği özelliklerini ana kimlik olarak öne çıkarmayı tercih ediyor. Mesela şartları elveren nerdeyse tüm genç erkeklerin bedelli askerlik kovaladığı bir toplumda askerliğe bu kadar kutsal anlamlar atfedilmesi başka türlü nasıl açıklanabilir?

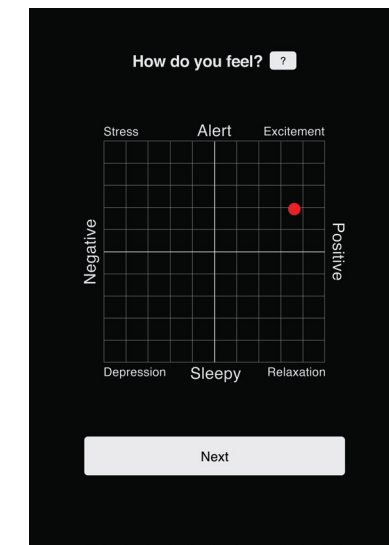
Görsel sanatlarda, Türkiye özelinde, mizah diliyle ifade çok rastlanan bir şey değil. Sorunları dramatize ederek kavramsal bir dilde konuşma yatkınlığı var. Bu mesleki bir ayırım stratejisi mi?

Kendimi mesleki açıdan ayırtırmaktan ziyade daha fazla insana daha rahatça ulaşabilmenin bir yolu sanırım. Bence mizah sanata ilgi duyan; fakat güncel sanatın (kabul edelim ki bazen dışlayıcı olabilen) diline çok da aşina olmayan izleyicilerle iletişim kurmayı sağlayan bir araç. Tam olarak bilinçli bir şekilde tasarlayıp kullandığım bir strateji olduğunu da söyleyemem, pratiğim doğal süreci içinde böyle gelişti. Ben günlük hayatında öyle çok espri yapan, mizahi yanı kuvvetli biri değilim. Galiba sanat yapmak bu yönümü ortaya çıkarmanın bir yolu olduğu için de hoşuma gidiyor.

Helenistik deneysel bir çalışmanın hazırlıkları içindediniz. Bu çalışmaya dair bilgi alabilir miyiz?

Şu an üstünde çalıştığım projenin çıkış noktası Antik Yunanistan'da daha çok botanik çalışmalarıyla tanınan Theophrastus'un yazdığı “Karakterler” adlı eser. Bu eserde Theophrastus muzip bir dille 30 arketip betimliyor. İlginç olan şu ki bu karakterlerin hepsi kötü

özelliklere sahip. Tarihçiler Theophrastus'un muhtemelen iyi özelliklere sahip olan arketipleri içeren bir eser de yazdığını, ama bunun günümüze intikal etmediğini tahmin ediyor. İnsanlığın 30 kötü karakter tipinden oluştuğu fikri bana epey matrak geldi ve buradan yola çıkarak bu karakterlerin her birine birer monolog yazmaya başladım. Adı konmamış bir ülkede, siyasi olarak felaket sonuçlar doğuran bazı olayların ardından dile gelen bu karakterler, içinde bulundukları çeşitli durumlara kendi karakteristik özelliklerini yansıtan tepkiler veriyorlar. Bu yazdığım metinler oyuncular tarafından canlandırılacaklar ve sergi mekânında ses kayıtları ile bu karakterleri temsil eden nesnelere eşlik edecekler. Yani bir nevi canlı oyuncuların bulunmadığı; nesneler, ses ve ışık aracılığıyla sahnelenen bir tiyatro oyunu diyebiliriz. Projeyi epey fazla karakter içerdığı için 10'ar karakterden oluşan üç sergiye böldüm. İlki Kanada'nın Calgary şehrinde Untitled Art Society'de, ikincisi Saskatoon'da AKA Artist Run Centre'da sahnelenecek. Üçüncü perdenin gösterileceği mekânı belirlemek için küratör Natasha Chaykowski ile çalışmalarımız halen devam ediyor. ●

“The Quantified Self Poems”, 2016. 12 adet serigrafik baskı. Her biri 66 x 101.6 cm.